

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum diligere inimicos sit de perfectione consilij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

alijs, diligi possunt ex charitate oia bona, inquantū sunt qdā bona eorū, q̄ possunt habere beatitudinē. Oēs. n. creaturæ sunt homini via ad tēdēdū in beatitudinē, & iterū oēs creaturæ ordinātur ad gloriam Dei, inquantū in eis diuina bonitas manifestat. Nūc igit̄ oia ex charitate diligere possunt, ordinādo tñ ea ī illa, q̄ beatitudinē habēt vel habere possunt. Cōsiderādū ēt est, q̄ sic se hñt dilectiones adinūicē, sicut & bona, q̄ sunt earū obiecta. vñ cum oia bona humana ordinēt in beatitudinē aternā, sicut ī vltimū finē, dilectio charitatis sub se cōprehendit oēs dilectiones humanas, nisi tñ illas, q̄ fundantur sup peccatum, qd̄ nō est ordinabile in beatitudinē. vñ q̄ aliq̄ cō sanguine diligāt se inuicē, vel aliq̄ conciuēs, vel simul peregrinātes, vel q̄ cūq; tales, pōt esse meritorij, & ex charitate. Sed q̄ aliq̄ amēt se inuicē pp cōiocationem in rapina, vel adulterio, hoc nō potest esse meritorium, neque ex charitate.

Ad PRIMVM ergo dicendū, q̄ virtutem, & beatitudinē diligimus ex charitate, inquantum hoc volumus his, quibus competit habere beatitudinem.

Ad SECUNDVM dicendū, q̄ Deus diligit oia ex charitate, nō ita q̄ velit eis beatitudinē: sed ordinās ea ad seipsū, & ad alia, q̄ beatitudinē habere possunt.

Ad TERTIVM dicendū, q̄ oia bona sunt in Deo sicut in primo principio. Et sic Origē. intellexit, q̄ vñum est diligere Deum, & quacūque bona.

Ad QVARTVM dicendū, q̄ oia diligere possimus meritorie ordinādo ea in illa, q̄ sunt capacia beatitudinis: non autem volendo eis beatitudinem.

Ad QVINTVM dicendū, q̄ in bono vniuersi, sicut principium cōtinetur rōnalis natura, quæ est capax beatitudinis, ad quā oēs alia creaturæ ordinantur. Et secundum hoc competit, & Deo, & nobis bonū vniuersū maxime ex charitate diligere.

Ad SEXTVM dicendū, q̄ sicut charitas credit omnia credibilia: ita diligit omnia, secundū q̄ sunt ex charitate diligibilia.

Ad SEPTIMVM dicendū, q̄ Deum non possumus hic illa perfectione diligere, qua diligemus eū in patria per essentiam videntes.

Ad OCTAVVM dicendū, q̄ distātia creaturā aliquarū nō est causā, cur non diligatur ex charitate: sed quia non sunt capaces beatitudinis.

Ad NONVM dicendū, q̄ Angeli nō cōiucant nobis se in vita naturæ, quātū ad spēm, sed solum quātū ad genus rōnalis naturæ: sed possumus cum eis cōiucare in vita gloriæ. Quod autē dicitur, Dedit vnicui que sūm propriam virtutem, nō est referendum tantum ad virtutē naturæ: erroneū est enim dicere, q̄ dona gratiæ, & gloriæ dentur secundum mensurā naturalium: sed intelligenda est virtus, quæ est etiam per gratiam, per quam datur hominibus, vt possint mereri æqualem gloriam Angelis.

Ad X. dicendū, q̄ lex scripta data est in auxiliū legis naturæ, quæ erat obtenebrata per peccatum. Nō autē erat sic obtenebrata, quin moueret ad diligendum ad hoc, q̄ hō diligeret seipsū, & corpus suū: sed erat obtenebrata quātū ad hoc, q̄ nō mouebat in dilectionē Dei, & pximi. It̄ ideo in lege scripta danda fuerunt pcepta de dilectione Dei, & pximi. In qbus tñ cōprehenditur etiam, q̄ aliquis diligit seipsū: quia cum inducimur ad diligendū Deum, inducimur ad desiderandū Deū, per qd̄ maxime nos ipsos amamus, volentes nobis sūmum bonum. In pcepto autem de dilectione pximi dicitur. Diliges proximum tuum sicut teip-

sum, in quo includitur dilectio sui ipsius.

Ad XI. dicendū, q̄ licet amicitia non possit haberi ad seipsū proprie loquēdo, tamen amor ad seipsū habetur, vt enim dicitur in 9. Ethic. amicabilia quæ sunt ad alterum, venerunt ex amicabili bus quæ sunt ad seipsū. Secundum vero q̄ charitas significat amorem, sic aliquis seipsū ex charitate diligere potest. Sed Greg. loquitur de charitate, secundum quod includit rationem amicitie.

Ad XII. dicendū, q̄ licet amicitia sit cōiocatione ad alterum, sicut & iustitia, tñ amor nō de necessitate est ad alterum, q̄ sufficit ad rationē cōiocatione.

Ad XIII. dicendū, q̄ amātes seipsos vituperantur, quātū plus debito seipsos diligunt, quod qd̄ nō cōtingit quātū ad bona spiritalia, quia nullus potest amare virtutes: sed quātū ad bona exteriora & corporalia potest aliquis nimis amare seipsū.

Ad XIV. dicendū, q̄ nō quicūq; amat seipsū secundum exteriorē naturam culpatur: sed qui exteriora bona quærit vltra modum virtutis. Et sic ex charitate corpus nostrum diligere possumus.

Ad XV. dicendū, q̄ charitas non refugit corpus, sed corporis corruptionem, inquantum corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, vt dicitur Sapientia 9. Et propter hoc Apostolus significanter dixit de corpore mortis huius.

Ad XVI. dicendū, q̄ ex hoc, q̄ homo nō cōtinet se hēre charitatē, non sequitur, q̄ non possit ex charitate diligere: sed q̄ non possit iudicare, an ex charitate diligit. vnde a nobis requirit q̄ ex charitate diligamus, nō autē q̄ iudicemus nos ex charitate diligere, vnde Apof. dicit 1. Corin. 4. Neque me ipsum iudicō, sed qui iudicat me dominus est.

Ad XVII. dicendū, q̄ cum dī aliq̄s diligit proximum ex charitate, hęc p̄positio, Ex pō diligere habitudinē causā finalis, efficiētis, & formalis. Finalis qd̄ inquantū dilectio pximi ordinatur ad dilectionē Dei, sicut ad finem, vnde dī 1. ad Timoth. Finis p̄cepti est charitas, q̄, dilectio Dei est finis obseruationis p̄ceptorum: in habitudine autem causā efficiētis, inquantum charitas est habitus inclians ad diligendum, sic se habens ad actum dilectionis, sicut calor ad calefactionem: in habitudine autem causā formalis, inquantum actus recipit speciem ab habitu, sicut & calefactio a calore.

Ad XVIII. dicendū, q̄ rō pximi saluatur & in eo qui dat beneficia, & in eo q̄ recipit: non tamen q̄ quicūque dat beneficia, sit proximus, sed regunt q̄ inter proximos sint cōmunicantia ī aliquo ordine, vnde Deus licet det beneficia, nō tamen potest dici nobis proximus: sed Christus, inquantum est homo, dicitur nobis proximus, prout nobis dat beneficia. Vnde patet responsio ad vltimum.

ARTICVLVS VII.

Quoniam diligere inimicos sit de perfectione consilij, vtrum queritur, vtrū diligere inimicos sit de perfectione consilij. Et vñ q̄ non. Quod enim cadit sub pcepto, non est de perfectione cōsiliij, sed diligere inimicū cadit sub pcepto illo, videlicet. Diliges proximum tuum, sicut teipsum. Nā noie pximi intelligitur oīs homo, vt Aug. dicit in lib. de doctrina Christiana, ergo diligere inimicū, non est de perfectione consilij. Sed dicendum, q̄ est de perfectione cōsiliij dilectio inimicorū, quātū ad cōmunionē familiaritatis, & aliorū effectuum charitatis. ¶ 2 Sed contra, oēm proximum tenemus ex charitate diligere: sed dilectio charitatis non est tantū in corde.

corde, sed etiam in opere. Dicitur enim 1. Ioan. 3. Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. ergo etiam quantum ad effectus charitatis dilectio inimicorum cadit sub præcepto.

¶ 3 Præc. Matth. 5. similiter dicitur: Diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos. Si igitur diligere inimicos cadit sub præcepto, & benefacere eis cadit sub præcepto, quod pertinet ad effectus charitatis.

¶ 4 Præc. Ea que pertinent ad perfectionem consiliorum, non fuerunt in veteri lege tradita: quia ut dicitur Hebr. 7. Nihil perfectum adduxit lex. Sed in veteri lege fuit traditum quod ad inimicos non solum affectus dilectionis haberetur: sed etiam effectus dilectionis eis impenderetur. Dicitur enim Exod. 23.

Si occurreris boui inimici tui, aut asino erranti, redde ad eum. Et Levit. 19. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo: sed publice argue eum ne habeas super illo peccatum. Et Iob 31. Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat, & exultavi, quod inuenisset eum malum. Non enim dedi ad peccatum guttur meum. Et Prover. 25. Si esurierit inimicus tuus cibus illum: si situerit, da ei aquam bibere. ergo diligere inimicum etiam quantum ad exhibitionem effectuum charitatis, non est de perfectione consilij.

¶ 5 Præc. Consilium non contrariatur legis præcepto. unde dominus perfectionem novæ legis traditurus præmisit, Matth. 5. Non veni solvere legem, sed adimplere. Diligere autem inimicos videtur contrariari præcepto legis: quia dicitur Matth. 5. Diliges amicum tuum & odio &c. ergo dilectio inimicorum non cadit sub perfectione consilij.

¶ 6 Præc. Dilectio habet proprium obiectum, in quod inclinat, quia sicut dicit Augustinus, Pondus meum est amor meus. Sed proprium obiectum dilectionis non videtur esse inimicus, sed magis dilectioni repugnans. ergo non est de perfectione charitatis, quod aliquis diligit inimicum.

¶ 7 Præc. Perfectio virtutis non contrariatur inclinationi naturæ, sed magis per virtutem inclinatio naturæ perficitur. Natura autem movet ad hoc, quod inimicus odio habeatur: quælibet enim res naturalis repudiat suum contrarium. ergo non est de perfectione charitatis, quod inimicus diligitur.

¶ 8 Præc. Perfectio charitatis & cuiuslibet virtutis consistit in assimilatione ad Deum: sed Deus amicos diligit & inimicos odit secundum illud Malac. 1. Iacob dilexi, Esau odio habui. ergo non est de perfectione charitatis, quod aliquis diligit inimicos: sed magis quod eos odio habeat.

¶ 9 Præc. Dilectio charitatis directe respicit bonum vite æternæ: sed aliquibus inimicis nostris non debemus velle bonum vite æternæ, quia vel sunt damnati in inferno, vel adhuc viventes sunt reprobati a Deo. ergo diligere inimicos non pertinet ad perfectionem charitatis.

¶ 10 Præc. Eum quem tenemur ex charitate diligere, non possumus licite occidere, nec velle eius mortem, aut quodcunque malum, quia de ratione amicitia est, quod amicos velimus esse, & vivere: sed nos licite possumus aliquos occidere, quia secundum Apostolum Rom. 13. Potestas secularis Dei minister est, vindex in iram ei qui male agit. non ergo tenemur inimicos diligere.

¶ 11 Præc. Philosophus in lib. Topicorum docet sic argumetari in contrariis. Si diligere amicos est bonum & eis benefacere, diligere inimicos & eis benefacere malum est. Sed nullum malum perfectionem habet cha-

ritatis, nec cadit sub consilio. ergo diligere inimicum non pertinet ad perfectionem consilij.

¶ 12 Præc. Amicus, & inimicus sunt contraria. ergo & diligere amicum, & diligere inimicum sunt contraria. Contraria autem non possunt esse simul. Cum igitur teneamur ex charitate diligere amicos, non potest cadere sub consilio, quod inimicos diligamus.

¶ 13 Præc. Consilium non potest esse sub impossibile. Sed diligere inimicum videtur impossibile, cum sit contra inclinationem naturæ. ergo diligere inimicum non cadit sub consilio.

¶ 14 Præc. Implere consilia perfectiorum est: perfecti autem maxime fuerunt Apostoli, qui tamen non dilexerunt inimicos quantum ad affectum, & effectum, legimus enim in beato Thoma Apostolo, quod imprecatus fuit illi, qui manu alapa ei dederat, ut manus eius in conuiuio a canibus deportaretur. ergo diligere inimicos quantum ad affectum & effectum, non cadit sub perfectione consilij.

¶ 15 Præc. Imprecari mala, precipue damnationis æternæ, opponitur dilectioni, & quantum ad affectum, & quantum ad effectum. Sed prophete imprecati sunt mala suis adversariis. Dicitur enim in Psalm. 68. Deleantur de libro vite, & cum iustis non scribantur. Et iterum. 35. Veniat mors super illos, & descendent in infernum viventes. ergo diligere inimicos non est de perfectione charitatis.

¶ 16 Præc. De ratione amicitie verè est, ut aliquis pro seipsum diligat. Charitas autem includit amicitiam, sicut perfectum, minus perfectum. Diligere autem inimicum pro seipsum contrariatur charitati, quia solus Deus propter seipsum diligitur. Non ergo cadit sub consilij perfectione, ut inimicus diligatur.

¶ 17 Præc. Id quod cadit sub perfectione consilij, melius est, & magis meritorium, quam id quod sub necessitate præcepti: sed diligere inimicum non est melius, neque melioris meriti, quam diligere amicum, quod manifeste cadit sub necessitate præcepti: quia si bonum est diligere aliquod bonum, melius est, & magis meritorium diligere, quod melius est. Melior autem est amicus inimico. Non ergo diligere inimicum est de perfectione consilij. Sed dicebatur, quod diligere inimicum maioris meriti est, quia est difficilius.

¶ 18 Sed contra, diligere inimicum est difficilius, quam diligere Deum. ergo eadem ratione maioris meriti esset diligere inimicum, quam Deum.

¶ 19 Præc. Signum generati habitus est delectatio operis, ut dicit Philo. 1. 2. Ethic. Sed diligere amicum est delectabilius, quam diligere inimicum. ergo est magis virtuosum, & per consequens magis meritorium. Et sic diligere inimicum non cadit sub perfectione consilij.

SED CONTRA est, quod August. dicit in Enchi. perfectorum filiorum Dei est diligere inimicos, in quo quidem se quilibet debet fidelis ostendere.

RESPON. Dicendum, quod diligere inimicos aliquo modo cadit sub necessitate præcepti, & alio modo sub consilij perfectione. Ad cuius evidentiã sciendum est, quod sicut supra dictum est proprium, & per se obiectum charitatis est Deus, & quicquid ex charitate diligitur ea ratione diligitur, quia ad Deum pertinet: sicut si diligimus aliquem hominem, diligimus per consequens omnes ei appartenentes, & si sint nobis inimici. Costat autem, quod omnes homines ad Deum pertinent, in quantum sunt ab ipso creati, & capaces beatitudinis, que in fruitione ipsius consistit. Manifestum est ergo, quod ista ratio dilectionis, quam respicit charitas, in omnibus hominibus invenitur. Sic ergo in eo, qui contra nos inimicitiam exercet, est duo invenire, unum quod est ratio dilectionis, scilicet

Quæst. dist. S. Tho. LL 3 quod

Aug. c6ra Adamanti to. 4. fol. 42. Et in Abdia lib. 9. de certamine apologetico fol. to. 4.

Cap. 3. in prin.

Enchiridion c. 73. tom. 3.

Art. 4. huius quest.

De dedit. et hinc 12. 30. tom. 1.

Top. c. 1.

quod ad Deū p̄inet. & aliud, qđ est rō odij. qđ no-
bis aduersatur. In quocūque autē inuenitur rō dile-
ctionis, & rō odij, si p̄termiſſa dilectione in odij
cōuertamur, manifestum est, qđ id, quod est ratio
odij, p̄pōderat in corde nro ei, qđ est rō dilectio-
nis. Sic ergo si aliquis inimicū suum odio habeat,
inimicitia illius p̄pōderat in corde suo amori di-
uino. Magis ergo odit amicitia illius, quā diligat
Deum. Tātum autē odimus aliquid, quātum dili-
mus bonum, qđ nobis p̄ inimicum subtrahit. Re-
linquitur ergo, qđ quicumq; inimicum odit, aliqđ
bonum creatū diligit plus quā Deum, qđ est cōtra
p̄ceptum charitatis. habere igit̄ odio inimicum
est cōtrarium charitati, vñ necesse est, qđ si ex p̄ce-
pto charitatis tenemur, qđ dilectio Dei p̄pōderet
in nobis dilectioni cuiuslibet alterius rei: & per cō-
sequens odio cōtrarij. Sequitur ergo, qđ ex necessi-
tate p̄cepti teneamur diligere inimicos: sed tñ
cōsiderandū, qđ cum ex p̄cepto ad hoc p̄ce-
ptum, qđ quēlibet proximum actū diligamus in ſpe-
ciali, aut vnicuiq; ſpecialiter bene faciamus: qđ nul-
lus ſufficeret ad cogitādum de omnibus homini-
bus, vt ſpecialiter vnumquēq; actū diligeret. Nec
etiam aliquis ſufficeret ad beneficiēdum, vel ſeruiē-
dum ſingulariter vnicuique. Tenemur tñ etiam in
ſpeciali aliquos diligere, & eis prodeſſe, qđ nobis ali-
qua alia amicitia rōne cōiuncti ſunt. Nā oēs alie li-
cite dilectiones ſub charitate cōprehenduntur, vt
ſupra dictum est, vnde dicit Aug. cum omnibus p̄-
deſſe non poſſis, his poſſimum cōſulendum est,
qui pro locorum, & temporum, vel quaremlibet
rerum opportunitatibus conſtrictus tibi quali qua-
dā ſorte iunguntur. pro ſorte enim habendum est
prout quiſque tibi tēporaliter colligatus adharet,
ex quo eligis potius illi dandum eſſe. Ex quo patet,
qđ non tenemur ex charitatis p̄cepto, vt dilectionis
affectū, vel operis effectū moueamur in ſpeciali ad
eum, qui nulla alia conſtrictione nobis coniungit:
niſi forte pro loco, & tēpore, vt pote, ſi videremus
eum in aliqua neceſſitate, per quam ſine nobis ei
ſuccurri non poſſet. Tenemur tñ affectū, & effectū
charitatis, quo oēs proximos diligimus, & pro om-
nibus oramus, non excludere ēt illos, qui nulla no-
bis ſpeciali cōſtrictione cōiunguntur, vt puta, illos
qui ſunt in India, vel in Aethiopia. Cū etiā ad inimi-
cum nulla alia vñio nobis remaneat, niſi ſola vñio
charitatis, ex neceſſitate p̄cepti teneremur dili-
gere eos in cōi, & affectū, & effectū, & in ſpeciali
quādo neceſſitatis articulus immineret: ſed qđ ho-
mo ſpecialē affectū, & effectū dilectionis, quē
ad alios ſibi coniunctos impēdit, inimicis exhibeat
p̄ Deum, hoc perfectā charitatis eſt, & ſub cōſilio
eadit. Ex p̄fectione enim charitatis procedit, qđ ſo-
la charitas ſic moueat ad inimicum, ſicut ad ami-
cū mouet, & charitas, & ſpecialis dilectio. Mani-
feſtū eſt autē, qđ ex p̄fectione actiua virtutis p̄cedit, qđ
actio agentis ad remota procedat. Perfectior n. eſt
ignis virtus, per quam non ſolū propinqua, ſed re-
mota caleſcunt. Ita & p̄fectior eſt charitas, per quā
nō ſolum ad propinquos: ſed ēt ad extremos, & vlti-
mum ad inimicos, nō ſolum generaliter: ſed etiam
ſpecialiter, & diligēdo, & beneficiēdo mouemur.

AD PRIMVM ergo dicendum, qđ dilectio inimi-
corum ſub p̄cepto continetur, ſicut dictum eſt.

AD SECVNDVM dicēdū, qđ ſicut p̄ affectū ita, & p̄
effectū inimicos diligere debemus, vt dictū eſt. vñ

F de etiam patet reſponſio ad TERTIVM.

AD QVARTVM dicēdū, qđ ille auctoritates veteri
teſtamēti loquitur in calu neceſſitate, qđ ex p̄ce-
pto tenemur beneficiere inimicis, vt dictum eſt.

AD QVINTVM dicēdū, qđ hoc qđ dicitur, odio habebis
inimicum tuum, in toto veteri teſtamēto non in-
uenitur: ſed hoc erat ex traditione ſcripturā, qđ
viſum fuit hoc eſſe addendum, qđ dñs p̄cepit filiis
Iſrael perſequi inimicos ſuos. Vel dicendum eſt, qđ
hec vox, odio habebis inimicum tuum, non eſt ac-
cipienda, vt iubentis iuſto, ſed vt permittentis iuſti-
mo, vt Auguſt. dicit in lib. de Sermone domini in
monte, vel ſicut etiam Auguſt. dicit contra Fauſtū.

G non debent homines inimicos odire, ſed vitium
ad SEXTVM dicendum, qđ inimicus, vt inimicus
non eſt obiectum dilectionis, ſed in quantum per-
tinet ad Deum. vnde hoc debemus in inimico odi-
re, qđ ipſe nos odit, & deſiderare quod nos diligit.

AD SEPTIMVM dicēdū, qđ ex natura homo cōtra
hoiēm diligit, vt ēt Philoſ. dicit in 8. Ethic. Sed qđ
aliquis ſit inimicus, eſt ex aliquo quod natura ſi-
peradditur, ex quo non debet tolli natura inclina-
tio. Charitas ergo dum ad dilectionem inimicorū
mouet, perficit naturalem inclinationem ſecundu-
tem eſt de illis, quae habent contrarietate ex ſua na-
tura, ſicut ignis, & aqua, lupus, & ouis.

H AD OCTAVVM dicēdū, qđ Deus nō odit in ali-
quo, quod ſuū eſt. ſed bonū naturale vel ſpōdicū
aliud: ſed ſolū illud quod ſuum nō eſt. ſpōdicū. Et
ſic etiā nos in hominibus debemus diligere, quod
Dei eſt. & odire quod eſt alienum a Deo. Et ſecundu-
hoc dicitur in Pſal. perfectio odio odiam illos.

AD NONVM dicendum, qđ p̄ſcitos & damna-
tos non debemus diligere ad habendum vitā aeternā,
quia iam ſunt totaliter per diuinam ſententiā
ab ea excluſi: poſſumus tamen eos diligere, vt ce-
tera Dei in qbus diuina iuſtitia manifeſtatur. ſic enim
eos Deus diligit, p̄ſcitos enim nondum damnatos
debemus diligere, ad vitam aeternā habendā, qđ hoc
nobis non conſtat, & p̄ſcientia diuina ad eos non
excludit poſſibilitate. perueniēdi ad vitā aeternā.

I AD X. dicēdū, qđ licite pōt ille, ad quē ex officio
pertinet, malefactores punire, vel ēt occidere, con-
ex charitate diligēdo. Dicit n. Greg. in quādā Homi-
lia, qđ iuſti perſecutionē cōmouent, ſed amātes: qđ
ſi foris increpationes per diſciplinā ex aggerant, in-
tus tamē dulcedinē per charitatē ſeruat. poſſumus
enim illis quos ex charitate diligimus velle aut in-
ferre aliquid malum tēporale propter tria. primo
qđdem p̄ eorū correctionē. ſecundo, in quantum ad
quorum tēporalis proſperitas eſt in detrimentū
cuius multitudinis, vel ēt totius eccleſiae, vnde dicit
Greg. 21. Moral. Euenire plerūq; ſolet, vt nō am-
ſa charitate inimici nos ruina laetiſcet, & ruitis
eius gloria ſine inuidia culpa contriſtet, dū com-
te eo, quod ſdam bene erigi eredimus, & proficiente
illo plerūq; iniuſte opprimi formidamus. Tertio
ad ſeruandū ordinem diuinae iuſtitiae, ſecundum
illud Pſal. Latrabit iuſtus enim viderit vindictam.

K AD XI. dicēdū, qđ huiusmodi propoſitiones ex
quibus argumentatur Philoſophus, ſunt accipien-
dae per ſe. Sicut enim diligere amicum, in quantum
amicus eſt, bonum eſt, ita malum eſt diligere inimi-
cū, quia inimicus eſt: ſed bonum eſt diligere
inimicum, in quantum ad Deum pertinet.

AD XII. dicēdū, qđ diligere amicum in quantum
amicus, & inimicum in quantum inimicus, eſt cō-
trarium.

Ar. 1. p̄cept.
II. 1. de do-
ctri. Chriſt.
Cap. 28. in
prin. 10. 3.

In corp. ar.

trarium: sed diligere amicum & inimicum in quatuor uterque est Dei, non est contrarium, sicut nec videre album, & videre nigrum, in quantum est coloratum.

AD XIII. dicendum, quod diligere inimicum in quantum inimicus est, est difficile, vel etiam impossibile: sed diligere inimicum propter aliquod magis amatum, est facile. & sic id, quod in se videtur impossibile, charitas Dei facit facile.

AD XIV. dicendum, quod Beatus Thomas non expectit poenam sui percussoris zelo vindictæ: sed propter manifestationem diuinę iustitię & virtutis.

AD XV. dicendum, quod imprecationes, quę inveniuntur in prophetis, sunt intelligendę per pręnuntiationes, ut exponatur delectantur, ut supra dictum est. Videntur autem tali modo loquendi, quia conformant voluntatem suam diuinę iustitię eis reuelatę.

AD XVI. dicendum, quod diligere aliquem propter se potest intelligi dupliciter. Vno modo ita quod aliquid diligitur, sicut vltimus finis: & sic solus Deus est propter se diligendus. Alio modo, ut diligamus ipsum cui volumus bonum, ut contingit in amicitia honesta, non autem sicut bonum quod volumus nobis, ut contingit in amicitia delectabili, vel vtili, in qua amicum diligitur, ut bonum nostrum, non quia vtilitatem, vel delectationem appetamus amico: sed quia ex amico appetimus vtilitatem & delectationem nobis sicut & diligitur alia delectabilia nobis & vtilia, ut cibum aut vestimentum, sed cum diligitur aliquem propter virtutem, volumus ei bonum non ipsum nobis, & hoc maxime contingit in amicitia charitatis.

AD XVII. dicendum, quod diligere inimicum melius est, quam diligere amicum tantum, quia perfectiorem charitatem demonstrat, ut supra dictum est: sed si consideremus istos duos actus absolute, melius est diligere amicum, quam inimicum, & melius diligere Deum, quam amicum. Non enim difficultas, quę est in dilectione inimici, facit ad rationem meriti, nisi in quantum per hoc demonstratur perfectio charitatis, quę hanc difficultatem vincit. unde si esset tam perfecta charitas, quę totam difficultatem tolleret, adhuc esset magis meritum: loquimur autem non in eo, qui diligit amicum ex tam perfecta charitate, quę etiam se extendat ad dilectionem inimici, sed intensus operatur in dilectione amici, nisi forte per accidens, in quantum contra repugnans aliquid, cum maiori conatu operatur, sicut & in rebus naturalibus aqua calefacta intensius congelatur. & per hoc patet responsio ad duo sequentia.

ARTICVLVS IX.

Verum ordo aliquis sit in charitate.

NONO quaeritur, utrum ordo aliquis sit in charitate. & videtur quod non, quia sicut fides se habet ad credita, ita charitas ad diligenda: sed fides æqualiter credit omnia credenda. ergo charitas æqualiter diligit omnia diligenda.

¶ 1 Præt. Ordo ad rationem pertinet. Charitas autem non est in ratione: sed in voluntate. ergo ordo non pertinet ad charitatem.

¶ 2 Præt. Vbi cunq; est ordo ibi est aliquis gradus: sed secundum Bernar. charitas gradū nescit, dignitatem non considerat. ergo ordo non est in charitate.

¶ 3 Præt. Obiectū charitatis est Deus, ut Aug. dicit in 1. de doct. chris. in proximo. nihil diligit charitas nisi Deum. Deus autem non est maior in seipso, quā in proximo, nec maior in uno proximo quā in alio.

A ergo charitas non magis diligit Deum, quam proximum, vel unum proximum, quam alium.

¶ 4 Præt. Similitudo est rō dilectionis fm̄ illud Eccles. 9. Omne animal diligit simile sibi: sed maior est similitudo hominis ad proximum suum, quam ad Deum. ergo non est iste ordo in charitate, ut primo diligatur Deus, sicut Ambrosius dicit.

¶ 5 Præt. 1. Io. 4. dī. Qui nō diligit fratrem suū, quē videt, Deū quē nō videt, quō pot diligit? Arguit aut a dilectione pximi ad dilectionē Dei negando. Argumētū aut negatiuum nō sumitur a minori, sed a maiori. ergo magis diligēdus est pximus, quā Deus.

¶ 6 Præt. Amor ē vnitiua, ut Dion. dicit 4. c. de di. no. sed nihil ē magis vnū alicui, quā ipsemet. ergo hō ex charitate nō dēt magis diligit Deū, quā seipsum.

¶ 7 Præt. Aug. dicit in 1. de doct. chris. quod omnes homines æque diligendi sunt. ergo vnus proximus non debet magis diligi, quam alius.

¶ 8 Præt. Proximū p̄cipitur alicui diligitur sicut seipsum. ergo oēs proximi sunt æqualiter diligendi.

¶ 9 Præt. Illū magis diligitur, cui maius bonū volumus: sed oībus proximis volumus ex charitate vnū bonum, quā est vita æterna. ergo vnus proximus non debemus plus diligitur, quam alium.

¶ 10 Præt. Si ordo est conditio charitatis, oportet quod cadat sub p̄cepto: sed non vī sub p̄cepto cadere, quā dum modo aliquem diligitur quem debemus, non videmur peccare, si alium quemcūque diligitur plus. ergo ordo non est conditio charitatis.

¶ 11 Præt. Charitas vicimitat charitatē patrię: sed in patria magis amant meliores, nō aut p̄pinqiores. ergo vī est aliq; ordo charitatis, quē et in via magis amandi sunt meliores, & nō propinqiores, quā est cōtra Ambr. q dicit, quod primo diligendus est Deus, secundo parentes, deinde filij, post domestici.

¶ 12 Præt. Rō diligēdi aliq; ex charitate ē De⁹: sed aliq; extranei magis sūt cōiūcti Deo quā p̄pinqi, vel et parētes. ergo sunt magis ex charitate diligēdi.

¶ 13 Præt. Sicut dicit Greg. in quadā homilia, p̄batio dilectionis est exhibitio operis: sed aliq; effectus dilectionis, quē est beneficētia, magis exhibet extraneo, quam proximo, ut patet in collatione ecclesiasticorum beneficiorum. ergo non videtur, quod propinqi sint magis diligendi ex charitate.

¶ 14 Præt. 1. Io. 3. dī. Non diligamus ore, neq; lingua, sed ope, & veritate: sed aliquādo plus de opere dilectionis exhibemus alijs, quā parentibus: puta, miles plus obedit duci exercitus, quā patri, & plus debet reddere benefactori, quā patri, si in æquali necessitate existat. ergo nō sunt parētes plus diligēdi.

¶ 15 Præt. Greg. dicit, quod illi quos ex sacro fonte suscepimus, magis sunt a nobis diligendi, quam illi, quos ex carne nostra genuimus. ergo extranei magis sunt diligendi, quam propinqi.

¶ 16 Præt. Illa est magis diligēdus, cuius amicitia vituperabilius rescindit: sed vituperabilius vī rescindit amicitia aliorum amicorū quos sp̄ote eligimus, quam propinquorum, qui nobis non ex nostra electione, sed sorte naturę prouenerunt. ergo magis sunt diligendi alij amici, quam propinqi.

¶ 17 Præt. Si rōne propinquitatis maioris, est aliq; magis diligēdus, cū vxor sit magis p̄pinqua quā est vnū corpus, & filij, quā sunt aliquid generantis sunt magis propinqi quā parentes, vī quā sunt magis diligēdi filij, & vxor quam parentes. Non ergo parentes sunt maxime diligendi. Sic igitur non videtur esse ordo in charitate, qui a sanctis assignatur.

Quæst. dist. S. Tho. LL 4 S 11

Parte. 1.

Cap. 28. in prin. tom. 3.

Et referret 1. sent. dist. 29.

Mem. 30. in suang. non procul a princ.

In 1. de doct. chris. in proximo. nihil diligit charitas nisi Deum. Deus autem non est maior in seipso, quā in proximo, nec maior in uno proximo quā in alio.